

**SİNEMADA SOSYAL SINIF OLGUSUNUN YEMEK ÜZERİNDEN AKTARIMI:
SNOWPIERCER FİLMİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ (THE TRANSFERENCE OF
SOCIAL CLASS IN CINEMA THROUGH FOOD: A SEMIOLOGICAL ANALYSIS OF
SNOWPIERCER'S FILM)**

Merve UÇKAN ÇAKIR^{1*} (orcid.org/ 0000-0001-8935-2800)

Çinuçen OKAT² (orcid.org/ 0000-0002-1335-0216)

Pelin KOÇ³ (orcid.org/ 0000-0002-1125-8045)

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Van, Türkiye

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Van, Türkiye

³Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Van, Türkiye

Özet

Toplum içerisinde sahip olunan maddi kaynaklar, kültürel konum ve yaşam biçimleri kısaca bireyin sosyal hiyerarşi içinde bulunduğu yer sosyal sınıf kavramıyla açıklanmaktadır. Sosyal sınıf kavramı her ne kadar bahsedilen bu unsurlar bağlamında kendini açıklama imkânı bulsa da, sosyal sınıfların temelinde yemeğin önemli bir rolü bulunmaktadır. Sosyal sınıf kavramının yemek üzerinden aktarımları incelendiğinde, fizyolojik ihtiyaçların ötesinde toplumsal yapı ve sosyolojik olgular hakkında çeşitli anlamsal aktarımlara sahip olduğu görülmektedir. Diğer taraftan sosyal sınıf olgusunu farklı boyutlarla irdeleyerek toplum yapısını görünür kılan bir aktarıcı olarak karşımıza sinema çıkmaktadır ve sinema, gerçeğin aynası olarak da ifade edilmektedir. Bu açıklamalardan hareketle sinema, sosyal sınıf ve yemek kavramları arasındaki belirgin ilişki dikkat çekmiş, bu üçlü bir bütün olarak düşünülerek mevcut çalışma planlanmıştır. Bu plan çerçevesinde sinemada gösterilen sosyal sınıf olgusunun yemek üzerinden aktarımı araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir. Araştırmada Snowpiercer filminde yer alan sosyal sınıf öğeleri yemek üzerinden aktarılan göstergeler aracılığıyla göstergebilimsel teknikle incelenmiştir. Araştırmada Snowpiercer filminde adaletsiz gıda tayini, sınıf hiyerarşisi, etik tüketim, pazarlık üstünlüğü, prestij, sınıf ayrımcılığı güçlü ve zayıf karşılaşması alt-üst sınıf karşılaştırılması, sürdürülebilirlik ve gıdaya ayrıcalık erişim gibi göstergelerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sınıf, Gastronomi, Yemek Sosyolojisi, Göstergebilim, Sınıf ayrımcılığı, Prestij

Abstract

The material resources, cultural position, and lifestyles in the society are briefly explained by the concept of social class, where the individual is in the social hierarchy. Although the concept of social class has the opportunity to explain itself in the context of these factors, food has an important role in the basis of social classes. When the transfer of the concept of social class over food is examined, it is seen that it has various semantic transfers about social structure and sociological phenomena beyond physiological needs. On the other hand, cinema emerges as a transmitter that makes the social structure visible by examining the phenomenon of social class with different dimensions, and cinema is also expressed as the mirror of reality. Based on these explanations, the significant relationship between the concepts of cinema, social class, and food attracted attention, and the present study was planned by considering this trio as a whole. Within the framework of this plan, the transfer of the phenomenon of social class shown in the cinema through food was determined as the aim of the research. In the research, the social class elements in the movie Snowpiercer were examined with the semiotic technique through the signs conveyed through the food. As a result of the research, it has been determined that there are indicators such as unfair food allocation, class hierarchy, ethical consumption, bargaining superiority, prestige, class discrimination, strong and weak encounter, lower-upper class comparison, sustainability, and privileged access to food in the movie Snowpiercer.

Keywords: Social Class, Gastronomi, Sociology of Food, Semiology, Class Discrimination, Prestige

* Sorumlu yazar: mervecakir@yyu.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2022.163

Giriş

İnsanoğlunun yaşamında merkezi bir rol oynayan yemek, sosyal ve kültürel işleve hizmet ederek, beslenme ve hedonik deneyimlerin merkezi konumundadır. Toplumsal hiyerarşi içerisinde birçok sosyal problem-suç, yoksulluk, sağlık- sınıf kavramı ile bağlantılı olarak sosyal bilimler açısından oldukça önemli araştırma konuları olarak görülmektedir. Yemek olgusu etrafında şekillenen sınıf kavramı bu bağlamıyla bireylerin yeme davranışları üzerinde de oldukça etkili bir faktör konumundadır. İşçi sınıfına kıyasla üst sınıfların zevkli ve görgülü davranışları ile örneklenen gıda tüketimi, ahlaki imalar içeren sınıf ve yemek bağlantısıyla özdeşleşmektedir. Hane halkının gelirinin büyük bir kısmı beslenmeye ayrıldığından gündelik yaşamda önemli bir ekonomik değere de sahiptir. Yiyecekler, hane halkının gelir durumu ile ilişkili olarak çeşitlenebilmektedir.

Seçkin ve pahalı restoranlarda gurme şaraplar içmek veya Michelin yıldızlı şeflerin yemeklerini yemek, sosyal sınıf farklılıklarına hizmet eden deneyimlerdir. Geçmişten günümüze aktarılan bu davranışlar işin özünde toplumsal tabakalaşmanın bir diğer yönünü ifade etmektedir. Ekonomik olarak avantajlı konuma sahip bireylerin, kendinden düşük kaynaklara sahip insanlardan farklılaşan yeme-içme biçimleri toplumsal sınıf hiyerarşilerinin sınırlarını ifade etmektedir. Paranın ve gücün üst sınıf için getirmiş olduğu ayrıcalıklar çoğu kez tüketimi tekelleştirme ve erişilmez kılma davranışlarıyla sergilenmiştir. Bu kapsamıyla yemeğin sosyal sınıf olgusu üzerindeki etkilerini incelemek araştırma konusu olarak belirlenmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda tüketici davranışlarını araştıran araştırmacılara yardımcı olmak için yemek seçimlerinde belirleyici sosyolojik bir olgu olan sınıf kavramına ait bir araştırma planlanmıştır. Toplumsal göstergeleri aktarmada önemli bir araç olan sinema, sınıf kavramını yemek olgusu çerçevesinde incelemek açısından oldukça önemli bir kaynaktır. Bu bağlamıyla değerlendirildiğinde 2013 yılında vizyona giren, iklimsel bir kriz sonrasında sürekli hareket etmek zorunda olan bir trende yaşamak zorunda bırakılan insanların; açlık, statü, politika ve hiyerarşi gibi odaklarla inceleyen “Snowpiercer” filmi sosyal sınıf açısından değerlendirmek üzere seçilmiştir. Sinemanın gündelik yaşantıyı etkileme gücü göz önüne alındığında toplumsal sınıf ayrımlarını ve yemeğin ayrıcalıklı tüketimini oldukça etkili bir biçimde inceleyen Snowpiercer filmi, orijinal olarak Le Transperceneige isimli 1982 yılında Casterman tarafından Fransızca olarak yayımlanan; Jacques Lob ve Jean-Marc Rochette tarafından yazılan çizgi-romandan uyarlanmıştır (IMDB, 2022a). Filmde yemek üzerinden aktarılan sosyolojik imgelemler göstergebilim kuramıyla incelenmiştir. Bu kapsamda toplumsal yaşantıyı irdeleyen filmler oldukça önemli olarak görülmekte, her ne kadar kurgusal olarak görülse de temelinde insan yaşantısı işlemesi nedeniyle birçok sosyolojik olguyu içerisinde barındırmaktadır.

Sosyal sınıf olgusunun gündelik yaşam üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, insan hayatının ayrılmaz bir parçası olan yemek biçimleri, kültürleri ve türlerini sosyolojik bağlamda incelemek bu araştırmanın en önemli motivasyonlarından biridir. Sosyal sınıf ve yemek ilişkisini sosyolojik bir perspektiften incelemek bu araştırmanın ana amaçlarından biridir.

Sosyal Sınıf Kavramı

İnsan davranışları, hangi sınıfa mensup olduğu ve bu sınıf içerisindeki mevkisi ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Sınıf, bir toplulukta yaşayan bireyler ve grupların arasında bulunan hiyerarşik farklılıkları ifade etmektedir. Sınıf kelimesi “bir topluluktaki aynı ekonomik ve sosyal pozisyonlara sahip bir grup insan” olarak tanımlanmaktadır (Cambridge Sözlük, 2022). Toplumsal yapı içerisinde önemli bir yere sahip olan sınıf sistemi, geçmişten bu yana sosyal tabakalaşmanın oluşmasında önemli bir rol oynamıştır (Berber, 2003). Sosyal sınıf ise bireyin maddi ve manevi kaynakları ile sosyal hiyerarşi içerisinde bulunduğu yeri kapsamaktadır. Sosyal sınıflar modern dönemlerin sosyal tabakalaşma tarzı olarak görülmektedir. Statü ve sınıf kavramı sıklıkla karıştırılmaktadır. Statü, bir birey için doğumuyla da elde edebileceği ayrıcalıklı haklar ile kazanılmış, eğitim durumu ve siyasi konumundan doğan ayrıcalıklar veya kişilerin kendi çabaları sonucunda toplum nezdinde kazandıkları prestij, yaşam hakkı ve sorumluluklardır. Sınıf ise, eşit doğrultuda ekonomik gelire ve eğitime sahip bireyleri gruplandırma olarak adlandırılabilir (Ceylan, 2011).

Sosyal sınıf kavramı gerçek hayattan bağımsız bir şekilde incelenmesi pek de mümkün olmayan karmaşık bir fenomendir. Toplumsal yapıya dair diğer tabakalaşma biçimlerinden farklı olarak keskin ayrımları bulunmayan sınıfsal ayrımlar, yapısal bağlamda sınıf kavramını ile ortak noktalara sahiptir. Bu özellikler göz önüne alındığında Calhoun, Lights ve Keller (1994) yapmış oldukları çalışmalarında beş adet sosyal sınıf bulunduğundan söz etmektedir. Bu sosyal sınıf türleri aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır (Calhoun vd., 1994: 218; Berber, 2003: 227).

- *Üst sınıf (Upper class)*: Büyük zenginlik ve otoritesi bulunan eski ve köklü ailelerdir.

- *Birleşmiş sınıf (Corporate class)*: Büyük şirketlerde veya devletin bürokratik kademelerinde güçleri bulunan kişileri ifade etmektedir. Bu sınıf genellikle bir malın veya şirketin sahibi konumunda değildir, yönetici konumundadır.
- *Orta sınıf (Middle class)*: Göreli olarak daha az malı olan fakat işleri sayesinde biraz yüksek gelir, prestij ve otoriteleri olan sınıftır. Orta sınıf, üst orta ve alt orta olmak üzere ikiye ayrılır.
- *İşçi sınıfı (Working class)*: Hiç malı olmayan veya biraz malı olan sınıftır. İşleri onlara ya orta alt gelir, prestij verir ya da bunların hiçbirini vermez. İşçi sınıfını kol gücünü kullanan bireyler oluşturur.
- *Alt sınıf (Lower class)*: Hiçbir malı, işi ve geliri olmayan sınıftır. Otoritesi ve prestiji yoktur. Başka bir deyişle “yoksul”dur.

Calhoun ve diğerleri (1994) tarafından yapılan yukarıdaki sınıflandırma her toplum için aynı unsurları barındırmamaktadır. Ekonomik kriterler baz alınarak oluşturulan sınıflandırma biçimi sosyal sınıfları siyasi alanda ve ekonomik boyutta güçlü bireylerle sınırlandırmaktadır. Sosyal sınıf hem bir bireyin maddi ve manevi kaynakları hem de sosyal yaşamındaki algılanan konumu ile ilişkilendirilmektedir. Pierre Bourdieu (1984), bireylerin katıldıkları sosyal aktivitelerde kırılgan olma davranışlarının sağlık ve ruh hali problemlerini doğurduğunu ve bu durumun sosyal sınıf göstergeleri arasında bulunduğunu savunmaktadır. Adler ve diğerleri (1994) ise bireylerin sınıflarının maddi kaynakları doğrultusunda belirlendiği ve maddi kaynakların yaşamın birçok alanına yön verdiğini ifade etmektedir. Sonuç olarak, sosyal sınıf kavramı ekonomik eğilimlere ve başkalarının duygularına kadar değişen birçok etkileşimsel ilişkilere olanak sağlamaktadır.

Sosyal Sınıf ve Gastronomi İlişkisi

Bireylerin yaşamı, mevcut olan tüm unsurlarla beraber dinamik olarak hareket halindedir (Kılıçalp ve Can, 2022). Bu bağlamıyla değerlendirildiğinde yemek oldukça önemli bir konuma sahiptir (Bucak ve Aracı, 2013). İyi yemek, bol miktarda lezzetli ve doyurucu yemek anlamına gelmektedir. Bireyler çoğu zaman fizyolojik ihtiyaçları dışında yemeği bir diğerinden ayırmak amacıyla tüketmektedir. Gelir ve sermaye gücü yüksek olan kişiler estetik kaygılarla, yeme-içmeyi zevk, takdir ve ayırım yaratan bir olgu olarak görmektedir. Üst sınıfa ait bireylerce yeme-içme kavramı işçi sınıfından farklılaşmak amacıyla görgü kuralları, lezzet sınıflandırması ve görünüm gibi unsurlarla ayırmaktadır (Bourdieu, 1984).

Sosyal sınıf kavramının oluşumunda bireysel tercihlerin etkili olduğu kadar, aksan jestler vb. gibi kişisel eğilimler de önemli faktörler arasında görülmektedir (Bourdieu, 1984). Öte yandan yemek olgusu ise bireylerin fiziksel ihtiyaçlarından daha derin anlamlarıyla insanoğlunun sosyal yaşamına entegre olmuştur. Bu bağlamıyla sosyal sınıfların belirlenmesinde yemek seçimleri oldukça önemlidir. Belirli sınıfsal yapılar, bireylerin bir sınıfa ait olma arzusu ile meydana gelmektedir. Bu kapsamıyla bireylerin kişisel tercihleri çoğu zaman bir sınıfa ait hissetmek gibi kaygılarla sosyal olarak üretilmektedir. Sınıf hiyerarşilerinin oluşumunda toplumsal olarak tüketilen zevkler ve estetik kaygıları oldukça önemli unsurlar görülmektedir (Bourdieu, 1984). Toplumsal hiyerarşi içerisinde bireyler zevkleri aracılığıyla bir gruba ait hissetmektedir. İnsanların giyimleri, sahip oldukları mal ve zevkler sınıfsal ayrımı oluşturan sosyal zevkler olmaktadır. Elliot (2013: 301) “zevkler sosyal statüyü hem yansıtır hem de yeniden yazar” diyerek sosyal statünün temel unsurunu özetlemiştir.

Toplumsal eşitsizliklerin ortaya çıkışı tarihsel olarak incelendiğinde bireylerin ayrıcalıklı hissetme arzularının yeme-içme biçiminde gerçekleştirdikleri değişimlerle mümkün olduğunu görülmektedir. Charles Dickens tarafından yazılan (1838) Oliver Twist isimli romanda Avrupa halkının sınıf yapıları, kıtlık, yoksulluk ve gıda güvenliği gibi konular dönemin sosyal yaşantısı hakkında bilgiler vermektedir. Romanın baş kahramanı kimsesiz Oliver’ın, düşkünler evinde her gün ekmeğin lapası yemesi ve zengin bir hayırseverin evinde konakladığı dönemde ise siyah takım elbise giymesi ve sofrada değişik yiyecekler yemesi bu sınıfsal ayrıma ilişkin gözlemleri sunmaktadır. Toplumsal yaşamı incelerken tarihsel kayıtlardan yararlanıldığı gibi resim, müzik, sinema ve edebiyat gibi toplum olaylarını aktaran araçların incelenmesinde ayrıca bir önem arz etmektedir. Bu bağlamıyla Dickens’ın alt ve üst sınıf ilişkisinde sosyal özellikleri yansıttığı söylenebilmektedir.

Avrupa’da sanayi devrimine kadar geçen süreçte gıda kaynaklarına sınırlı erişimin bulunması nedeniyle kıtlığa karşı duyarlılık bulunmaktaydı. Gıda kıtlığına karşı duyarlılığın artmasıyla birlikte üst sınıfa mensup bireyler tarafından da tutumlu olmak önem kazanmıştır. Gelir durumu nispeten daha düşük seviyede olan alt sınıfa mensup bireyler bakliyatlar, patates, süt ve sınırlı miktarda kırmızı et tüketirken, üst sınıfa mensup bireyler tarafından da bu ürünlerin tüketildiği görülmüştür. Nispeten alt sınıf yiyeceği olarak görülen domuz eti bu

dönemde üst sınıfa mensup bireyler tarafından da tüketilmiştir (Germov ve Williams, 2017). Ayrıca yeme-içme temelinde incelendiğinde ziyafet sofraları, kişinin kilosu, pembe yanaklar gibi fiziksel görünüm ve sanatta şişman kadınların resmedilmesi yemeğin bir statü simgesi olarak kullanıldığına dikkat çekmektedir (Mennel, 1996; Germov ve Williams, 2017). Günümüzde oldukça uygun fiyatlarla erişilebilen baharatlar ise Ortaçağ Avrupa'sında önemli bir sınıf göstergesi olarak bilinmektedir. Sınırlı ulaşım ve yüksek maliyetleri nedeniyle baharat diyarı Hindistan'da nispeten daha az önemsenen baharatların, Avrupa'da yalnızca üst sınıfa mensup bireylerce tüketildiği bilinmektedir (Rosengarten, 1969). Ayrıca Avrupa'da yiyecek ve içecekler hakkında oldukça katı sınırlandırmaları bulunan sınıf hiyerarşilerinin bulunduğundan söz etmek mümkündür. Örneğin beyaz buğday ekmeği, av hayvanı eti, leziz veya ender kuşlar, iri balıklar ve egzotik baharatlar yalnızca soylular tarafından tüketilirken, köylüler ve işçi sınıfına mensup kimselerin ise süt ürünleri, kök sebzeler, sarımsak, yulaf lapası veya esmer ekmekten oluşan bir beslenme diyeti uyguladığı bilinmektedir (Freedman, 2008; Beşirli, 2017).

Gastronomi, tarih boyunca hükümdarların, tüccarların ve dini liderlerin mutfağında gelişim göstermiştir (Beardsworth ve Keil, 2002). Sosyal anlamda bir statü sahibi olan bu zümreler, servet, kültür ve boş zaman anlamında önemli bir avantaja sahip olması nedeniyle sofrası sınıfsal farklılıkları aktarma gücüne sahiptir. Gelir dağılımlarında yaşanan adaletsizlikler nedeniyle alt sınıf karın doyurmakla yetinirken, ekonomik ve siyasi anlamda güce sahip sınıf ise iyi yemek arayışında olup, yaratıcı aşçıların yetişmesine kaynak sağlamıştır (Beşirli, 2017). Aynı kültürü paylaşan toplumsal sınıflar içinde yemek konusunda farklılıklar görülebilmektedir. Tarihsel bağlamda sosyal sınıf farklılıkları incelendiğinde, Doğu Anadolu bölgesinde hâkimiyet kurdukları bilinen Urartu devletinde üst sınıfa ait mutfak ekipmanlarının metal olduğu bilinirken, yerel halkın ise pişmiş toprak kaplarda yemek yediği metal kap sayılarının azlığından anlaşılmaktadır (Gökçe, 2016).

Çağdaş yemek uygulamalarında, sosyolojik olgular ışığında şekillenen eğilimler (etik beslenme, omnivor ve kozmopolit beslenme vb.) nispeten sağlıklı beslenme biçimleri olarak görülmektedir. Bu tür beslenme biçimlerine sahip bireyler yeni, otantik ve egzotik yiyecekler aramaktadır (Johnston ve Baumann, 2010; Kaplan, 2013; Zukin, 2008). Ayrıcalıklı sınıfa ait olduğunu düşünen bireyler farklı lezzet arayışlarına girmekte (Petersen ve Kern, 1996) ve aksine, her yerde her şeyi tüketen bireylerden farklı tatları deneyimleme ve benimseme yoluyla kendilerini ayırtmaktadır (Conner, 2008). Lüks restoranlarda bulunan gurme makarna ve peynir veya organik et burgerleri gibi bazı alt sınıf yiyecekler havalı olarak yeniden markalanmakta ve tüketilmektedir. Kozmopolit yemeğin seçkin biçimleri, en otantik "etnik" gıda ürünleri, egzotik ve bulunması zor malzemeler hakkında uzman bilgisi yoluyla sofistike damak tadlarını gösterme arzusuna sahiptir (Cappeliez ve Johnston, 2013; Kaplan 2013). Bu tüketiciler için diğerlerinin mutfağı entelektüel merak ve egzotik ilgi kaynağı olarak görülmektedir (Cappeliez ve Johnston, 2013). Heldke (2003), kişisel tatmin için egzotik kültürel yiyecek pratiklerinin metalaştırılması ve benimsenmesini kültürel gıda sömürgeciliği olarak adlandırmaktadır. Aynı şey, yiyeceklerin sınıf sınırları ötesine tahsis edilmesi için de söylenebilir. Son yıllarda artan farklı, elit ve ileri görüşlü kültürel formlar, seçkin bir şekilde yemek yemeyi hem alt hem de üst sınıfa ait olanların birlikte tüketilmesi olarak dönüştürmektedir (Bennet vd., 2009).

Etik yemek, gıda yoluyla sınıf ayrımlarını belirlemenin başka bir yoludur. Günümüzde adil ticaret, sürdürülebilirlik, yerel olarak üretim, insancıl yöntemler ve organik yiyecekler elit tüketimin göstergelerinden sayılmaktadır (Cairns vd., 2013; Elliott, 2013; Guthman, 2003; Johnston, Szabo ve Rodney, 2011; Sassatelli ve Davolio, 2010). Bu tür ürünler yalnızca daha maliyetli olmakla kalmayıp, aynı zamanda elde etmek için genellikle daha fazla çaba ve seyahat süresi gerektirmektedir (Kriwy ve Mecking, 2012). Ekstra zaman, para, bilgi ve enerji, etik yemeyi potansiyel bir statü göstergesi olarak konumlandırmaktadır. Bununla birlikte, etik ürünleri satın almak için daha az ekonomik sermayeye sahip olanlar, geri dönüşüm, azaltılmış ambalaj satın alma, toplu olarak satın alma ve gıda israfından kaçınma gibi etik tüketimin diğer yönlerini sahiplenmektedir (Johnston vd., 2011).

Son olarak, "sağlıklı beslenme" sosyal sınıfın bir göstergesi olarak kullanılabilir (Crawford, 2006; Ristovski-Slijepcevic vd., 2010). Doğu İskoçya'da sağlıklı beslenme, orta sınıf ebeveynlerin gençlerin diyetlerini hazırlamasında ana odak noktasıyken; sıfırdan yemek pişirmek ve hazır yiyeceklerden kaçınmaktaydı (Wills vd., 2011). Bu ebeveynler aynı zamanda çocuklarının gelecekteki sosyal ve kültürel sermayelerini geliştirmeye çabalayarak kozmopolit beslenmeye teşvik etmektedir. İşçi sınıfı ebeveynleri ise çocukların damak tadına çok daha az odaklanmış ve gençlerin yemek tercihlerini kendi endişeleri olarak görmüştür (Backett-Millburn vd., 2010; Wills vd., 2011). Bunun aksine, Shildrick ve MacDonald (2013), Kuzeydoğu İngiltere'de yoksulluk içinde yaşayan insanların söylemsel olarak kendilerini sağlıklı yiyecekler (zenginler) ve sağlıksız yiyecekler (fakirler) olarak konumlandırdıklarını tespit etmiştir. Shildrick ve MacDonald

(2013) çalışmasında yer alan bulgularının işçi sınıfına karşı artan önyargıyı ve ardından işçi sınıfı dayanışmasının azaldığını yansıttığını öne sürmektedir.

Lawler (1999) ise, yukarı doğru sınıf hareketliliği yaşayanların, acı, yerinden edilme duygusu, utanç ve yakalanma kaygısıyla dolu bir durum olan bozulmuş davranış ile karşı karşıya olduğunu savunmaktadır. Kişinin ailesinde oluşan davranışlar, muhtemelen en az bilinçli davranış olduğu için en dayanıklı davranışlardır (Bourdieu, 1984). Sosyal bağlar sınıf hareketliliğiyle değiştiğinde, doğal ya da bilinçsiz hissedilen varoluş biçimleri artık sosyal ortamlarda sorunsuz harekete izin vermeyebilir. Bourdieu (2000), bu durumları, insanları sosyal ve kültürel sermayenin artık fayda sağlamadığı bir tür “sosyal şizofreniye” sürükleyebileceğini savunmaktadır (Grenfell, 2004: 29).

Gross ve Rosenberger tarafından (2010) yapılan bir çalışmada, Oregon kırsalında yaşayan yoksul insanların orta sınıf ürünlerini satın almak için sermaye arayışında oldukları belirtilmektedir. Uygunsuz koşullarına rağmen etik olarak beslenmeye çalışan bu kitle, orta sınıfa ilişkin gıda tüketim maddelerini tüketmeyi sürdürmektedirler. Örneğin, protein olarak hala eti tüketen halk, daha ucuz bir alternatif olan fasulyeyi tüketmek yerine daha ucuz ve daha az miktarlarda satın aldıkları eti tüketmeye devam etmektedirler. Araştırmaya katılan ebeveynler, çoğu zaman kendilerinin aç kalarak çocuklarını doyurmaya devam ettiklerini belirtmişlerdir (Gross ve Rosenberger, 2010).

Bazı tercihlerin diğerlerinden daha değerli olduğu zevk hiyerarşileri, sadece insanların sosyal performanslar yoluyla kendi kimliklerini oluşturmalarına izin vermekle kalmayıp, aynı zamanda ahlaki veya kültürel anlamda “onlar” ve “biz” arasında sınırlar oluşturmalarına da izin vermektedir. Gruplar, kendilerinden daha yüksek ve daha düşük olarak algılananlara kıyasla kendilerini belirli gerekçelerle “layık” olarak belirleyerek kendi sıralamalarını oluşturmaktadır (Lamont, 2010). Bu nedenle sembolik sınırlar, alt sınıf üyelerini, daha yüksek sınıflar tarafından değer verilen her şeyden daha azına sahip olacak şekilde inşa edebilmektedir. Orta sınıf konumundakiler, alt sınıf konumundakilerin uygulamalarını, ancak tiksinti olarak tanımlanabilecek bir şiddetle uzaklaştırabilirler. Böyle bir reddedilme, kendi sınıf konumlarını oluşturmaya ve sağlamlaştırmaya yardımcı olur. Böylelikle sınıf farklılıkları daha üst düzeydeki sınıftakilerin daha az zevk, daha az zekâ, daha az erdem, daha az saygınlık, daha az insanlık gibi ithamları ile düşük sınıfları kendilerinden ayırmaktadır (Lawler, 2005).

Sanayileşmiş toplumlarda, yenilebilen gıdaların türleri ve elde edilme şekilleri ekonomik durumu belirlemek için kullanılabilir. Gıda teknolojisine verilen değer, batı toplumlarına nüfuz eden paranın değerine benzeştirilmektedir (Pyke, 1972). Daha zengin insanlar, ekonomik durumunu başkalarına ilan etmek için daha lezzetli, daha yüksek statülü ve hazırlanması daha kolay gıdaların seçimini tercih etme eğilimindedir (Atkins ve Bowler, 2001). Tersine, ekonomik sıkıntı zamanlarında seçenekler sınırlı hale gelmekte, yiyecek porsiyonları azalmaktadır. Yiyecek pulları veya yiyecek dağıtım programları gibi yardıma ihtiyacı olanlar genellikle damgalanarak (Atkins ve Bowler, 2001) toplum içerisinde ifşa edilmektedir.

Bazı yiyecek ve içecekler tüketildikleri ortamlara göre günümüzde halen ayrıştırılmaktadır. Örneğin bira, her zaman orta ve alt toplumsal tabakadan kesimlerin tükettiği bir içecek konumundadır (Reimertz, 2003). Bireylerin yedikleri gıda maddelerinin beraberinde sınıfsal ayrımı da getirdiği ifade edilebilmektedir. Ek olarak toplumsal hayatın her alanında alt ve üst sınıf arasında ortaya çıkan sınıfsal farklılıkların, yaşamın devam ettirilmesi konusunda hayati önem taşıyan yemek konusunda da kendini gösterdiği söylenebilmektedir.

Sinemada Sosyal Sınıf Olgusu ve Yemek

Sinema diğer sanat dalları ve kitle iletişim araçları gibi sosyal bir yapı içerisinde ortaya çıkmakta, içerisinde bulunduğu sosyal yapının siyasi, kültürel ve iktisadi özellikleri ile gelişimlerinden etkilenmekte ve bütün bunların yansımaları içermektedir (Sarı-Aksakal, 2020). Diğer bir ifade ile sinema toplumsal yapının bir ürünü olup, toplumsal yapıya bağlı olarak gelişip değişmektedir (Güçhan, 1993). Günümüzde yedinci sanat olarak adlandırılan sinemanın gerçeğin aynası olduğu da ifade edilmektedir (Canevacci ve Coutinho, 1984). Bu çerçevede sinemanın toplumların yapısını görünür kıldığını da söylemek mümkündür.

Sinema aynı zamanda toplumsal yapının en önemli birimi ve unsuru olan sosyal sınıf (Ateş, 2020) olgusunun farklı boyutlarda irdelendiği temsilleri ortaya koymaktadır (Akmeşe ve Deniz, 2015). Sinemada sınıf temsilleri çok eskiye dayanmakta olup, sinemanın icadı olan ondokuzuncu yüzyıldaki ilk filmlerde dahi karşımıza çıkmaktadır. Örneğin işçi sınıfı ile ilgili ilk filmler Lumiere kardeşlerin film çekmeye başladığı ilk günlerden beri sinema perdesinde yer almaktadır. Lumier kardeşlerin 1895 yılına ait Fabrikadan Çıkan İşçiler adlı filmi, Fransız işçi sınıfı ile ilgili temsiller sergilemekte önemli bir yapıttır (Wagner, 2015). Ancak sinemada sınıf mücadelesinin açıkça telaffuz edildiği yıllar 1930’lardaki Hollywood filmleri, özellikle Frank Capra’nın

filmlerinde olmuştur. Bu filmlerde küçük kasabaların dürüst, çalışkan iyi niyetli insanları ile şehirli ukala, ahlaksız kötü niyetli avukatların mücadelesi ortaya konmuştur (Stricker, 1990; Wagner, 2015).

Türk sinemasında ise işçi sınıfı temsilleri 1960 ile 1965 yılları arasında yer almaya başlamıştır. Bu yıllarda Türk sinemasındaki işçi temsili iki şekilde olmuştur. Birincisi esas kahramanı işçi olan filmler, ikincisi ise yan kahramanı işçi olan filmlerdir. Yan kahramanı işçi olan filmlerde işçi sorunlarına çok değinilirken, popülist bir yaklaşım izlenerek çocuk kahramanın etrafında işçi aileler anlatılmıştır. Ana kahramanı işçi olan filmlerde ise işçi ve işçi sorunları gerçeklerden yola çıkarak işlenmiştir (Koluçık ve Kula, 2013). Ama genel olarak Türk sinemasında sosyal sınıflar arasındaki ilişkilerin yüzeysel olarak ele alındığı ifade edilmektedir (Adanır, 2012).

Sinemada sosyal sınıfın temsilinde ise yemek önemli bir rol oynamaktadır (Kanık, 2018). Filmlerin düzenli bir parçası olan yemek sahneleri beslenme ihtiyacını karşılaması anlamından çok daha fazlasını içermektedir. Filmlerdeki yemek sahneleri görünüşte doğal bir ihtiyaç olarak tasvir edilse de, yalnızca sosyal sınıfı, kimliği ve milliyeti ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda toplumun sosyal ve kültürel yapısı hakkında fikir vermektedir (Ferry, 2003). Örneğin, filmlerdeki yaşanan açlığın, mutfağa dair görüntülerin, yemeklerin nasıl yapıldığının, sunulduğunun ve tüketildiğinin, yemeğin paylaşılıp paylaşılmamasının, her birinin farklı farklı derin anlam dizgeleri bulunmaktadır (Altun, 2020).

Sinemada gösterilen yemek yeme sahnelerinde sosyal sınıflar arasında nasıl farklılıklar olduğu veya yemek yenilen yerin sosyal bir ortam olarak nasıl bir işleve sahip olduğu hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür (Yüksel, 2018). Örneğin Türk sinemasında 1988 yılı yapımı ‘Zengin Mutfağı’ filminde, dönemin siyasi yapısı, burjuvası, işçileri ve hakları, sendikaları mutfak ve yemek ilişkileri üzerinden anlatılmaktadır. Filmde yemek sınıfsal gerilimi anlatan bir araç olarak gösterilmekte ve filmin içerisinde sınıf atlayanın yedikleri belirgin bir şekilde değişmektedir (Kanık, 2018). Yemek yemeğe dair görgü kurallarının bilinmesi veya öğrenilmesinin sınıf atlamanın yollarından biri olduğuna dair diğer iyi bir örnek ise, George Cukor’ın yönetmenliğini yaptığı Benim Tatlı Meleğim (My Fair Lady) isimli filmidir. Filmde sokakta çiçek satan bir kızın hanımefendiye dönüşebilmesi için ilk öğretilen, düzgün yemek yeme adabıdır. Türkiye’de bunun en çok bilinen uyarlaması ise Kezban serisinde karşımıza çıkmaktadır. Köyden kente taşınan Kezban karakteri, sosyete adı verilen üst sınıfa mensup bireyler tarafından kabul görmemektedir. Bu nedenle sofraya ve adap dersleri, giyim ve estetik kaygısı sosyal bir güldürü olarak karşımıza çıkmaktadır (Yüksel, 2018).

Luis Bunuel’in yönetmenliğini yaptığı 1972 yılı yapımı Burjuvazinin Gizli Çekiciliği (Le Charme Discret de la Bourgeoisie) adlı film ise, yemeğin filmin merkezinde olduğu filmlere sinema tarihinden iyi bir örnektir. Film burjuvaların özellikleri ve yeme-içme olgularıyla tüketim alışkanlıklarını aktarmaktadır. Yemek davetleri aracılığıyla sınıfsal bir eleştiri gerçekleştirmektedir (Altun, 2020). Bu bağlamıyla incelendiğinde sinema gündelik yaşamı aktarırken, toplumsal yaşama dair sosyolojik anlatıları aktarmakta önemli bir araç olarak görülmektedir.

Göstergebilim Kuramı ve Sinema Filmleri

Göstergebilim kuramı, toplumdaki işaretlerin yaşamını inceleyen, göstergeleri neyin oluşturduğunu, onları hangi yasaların yönettiğini gösteren bir bilim olarak düşünülmekte ve Yunanca “semeion’dan (gösterge)” gelmektedir (Saussure (1857-1913)’ten aktaran Danesi, 2004: 3). Pauzan (2018) tarafından göstergebilim kuramı, işaretleri analiz etmek için kullanılan bir yöntem veya bilim olup, göstergelerle ilgili bir çalışma alanı olarak açıklanmaktadır. Danesi (2004: 3) tarafından ise göstergebilim kuramı, “X ne anlama geliyor?” sorusunu yanıtlamaya çalışan bir bilim olarak ifade edilmektedir. Yazara göre X, tek bir kelime veya hareket olabileceği gibi, tüm bir müzik bestesinden filme kadar her şey olabilmektedir. Basitçe ifade etmek gerekirse göstergebilim kuramı, anlamın nasıl yaratıldığı ve gerçekleştiğinin incelenmesi anlamına gelmektedir. Göstergebilim kuramında göstergeler, iletişimin kavramsal araçları ve yapı taşları olarak görülmektedir. Örneğin bir kelime, bir ses, bir görüntü gibi bir gösterge, kendisinden başka bir şey anlamına gelen anlamlı bir birimdir. Göstergeler genellikle iki öğeden oluşmaktadır. Birincisi gösteren diğer bir ifadeyle işaretin, sembolün kendisi; ikincisi ise gösterilen diğer bir ifadeyle anlam olarak açıklanmaktadır. Bir ses ya da görüntü göstereni ifade ederken, onların temsil ettiği kavram da gösterileni ifade etmektedir (Prater, 2004).

Göstergebilim kuramı denildiğinde, göstergebilim fikirlerini örneğin yemek reklamları, fotoğrafçılık ve sinema filmleri gibi görsel imgelere uygulayan ilk kişi olarak karşımıza Roland Barthes (1915-1980) çıkmaktadır (Curtin, 2009). Söylemsel açıdan göstergeyi yorumlama üzerinde duran Barthes “*Dil, Söz, Gösteren ve Gösterilen, Düz Anlam ve Yan Anlam*” konularına yoğunlaşmaktadır. Bu noktada göstergebilim analizi yapan kişi, gösterilenin göstergesini yeni bir dil ortaya çıkarıncasına yorumlamakta, gösterilenin

gösteren tarafından belirlenmiş göstergelerinin var olduğunu belirtmektedir (Yeşilyurt ve Barış, 2021). Düz anlam, bir nesnenin ya da terimin gerçek, sözlük anlamını ifade ederken; yan anlam ise, bir terime eklenen kültürel anlamları ifade etmektedir. Öznel ya da özneler arası bir anlama sahip olan yan anlam, işaretin okuyucunun, izleyicinin duygu veya hisleriyle ve kültürünün değerleriyle buluştuğunda meydana gelen etkileşimleri açıklamaktadır. Düz anlam işaretin bir nesne üzerinde ne tanımladığına odaklanırken, yan anlamın odak noktası onu nasıl tanımlayacağıdır (Mudjiyanto ve Nur, 2013).

Göstergebilim kuramı tartışılmaya başlanıldığında kuram kapsamında yer alan göstergeyi neyin oluşturduğuna dair iki baskın çağdaş modelinde ele alınması gerekmektedir. Bunlardan biri İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure diğeri ise Amerikalı filozof Charles Sanders Peirce olarak açıklanmaktadır. Charles Sanders Peirce’ın teorisi birinci öge gösterge (sign/representamen), ikinci öge gösteren (object) ve üçüncü öge gösterilen (interpretant) olmak üzere üç ögeye dayanmaktadır. Birinci öge olan gösterge, ikinci öge olan gösteren ile gerçek bir ilişki içinde bulunmaktadır. İkinci öge olan gösteren, birinci öge olan gösterenin nesnesi olarak ifade edilmektedir. Birinci öge olan gösterge, üçüncü öge olan gösterilene de belirleyebilmektedir. Aralarındaki üçlü ilişki gösterge tarafından üstlenilmektedir (Pauzan, 2018). Diğer bir ifadeyle kavramlar şu şekilde açıklanabilmektedir. Gösterge, bir işaret ya da işaretin bir formu olarak işlev görmektedir ve bir kişiye çeşitli şekillerde atfedilmektedir. Gösteren, işarete atıfta bulunan ve medyanın gerçekliği tarafından sergilen bir şey olarak kabul edilmektedir. Gösterilen ise, işaretin anlamını basit ya da daha detaylı şekilde ifade etmektedir ve bir göstergeden atıfta bulunulan göstereni gözlemledikten sonra belirli bir anlamı yorumlamaktadır (Marwantika, 2021). Ferdinand de Saussure’ın modelinde bir gösteren (signifier) bir de gösterilen (signified) olmak üzere iki öge bulunmaktadır. Modelde gösterge, gösterenin gösterilenle çağrıştırılmasından kaynaklanan bütündür ve gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkiye anlamlandırma denmektedir (Chandler, 2007). Bir modelin göstergebilimde üç ögeyi, diğer modelin ise iki ögeyi ele alması, modeller arasındaki farkı ortaya koymaktadır (Pauzan, 2018).

Göstergebilim kuramı, dilsel ya da görsel yapının ifade etmek istediği açık anlamdan ziyade, arkasında yatan veya gizlenen anlamını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Güneş, 2021). Diğer taraftan da, analitik yöntemler ve düşünce çerçeveleri sağlama ve işaretin anlamını yanlış okuma ve/veya yanlış yorumlama oluşumunu engelleme çabası gütmektedir (Mudjiyanto ve Nur, 2013).

Göstergebilim kuramını araştırmalarında kullanan göstergebilimciler, anlamlandırma süreciyle veya dilbilim ve sembollerin anlamlarını kelimeler, görseller, imgeler, nesnelere gibi işaretlerle ilişkilendirme işleyişiyle ilgilenmekte ve çeşitli işaretlere anlam yaratmak için dil ve sembollerin birlikte nasıl çalıştığı üzerinde durmaktadır. Anlamlandırma sürecinin de, kültürel, sosyal ve politik anlam sistemleri üzerine konumlandığı anlaşılmaktadır (Prater, 2004). Literatürde göstergebilim kuramını kullanmış, çözümlemeler ve anlamlandırma süreçlerine yer vermiş çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalardan bazılarına aşağıda değinilmektedir:

Uçkan-Çakır, Koç ve Okat (2022), yaptıkları araştırmada Güney Kore sinemasına ait Büyük Şef I (Le Grand Chef I) ve Büyük Şef II (Le Grand Chef II) filmlerinde geçen yemek sahnelerinin anlamlarının analizlerini göstergebilim kuramı ile yapmışlardır. Analiz sonucunda birinci film için 3 adet, ikinci film için 5 adet bulgu ortaya koyulmuştur. Örneğin birinci filmde yöresel yemeklerden biri olan “*Gölevez yumrusu*” ile “*Kore halkının yabancı güçlere boyun eğmeyen bir millet olduğu*”; ikinci filmde balık temizleme sahnesi “*mutfak ortamında sanatsal pişirme aktiviteleri*” ile “*ulusal kimlik*” ifade edilmiştir.

Tekin-Karagöz (2021) tarafından Alejandro Jodorowsky’nin La Montana Sagrada (Kutsal Dağ) filmindeki sanat eserleri göstergebilim kuramı ile incelenmiş ve bu eserlerin ifade etmek istediği anlamlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulardan biri şu şekilde ifade edilmiştir. Filmdeki bir sahnede Michelangelo’nun Pieta eserindeki pozun taklit edildiği görülmüştür. Bu esere benzeyen sahnede gösteren, “*oturan kadın*”; gösterilen, “*rahibe*” olarak açıklanmıştır. Düz anlam, “*oturan kadın*”; yan anlam, “*hırsız alkol ile uyutarak ondan faydalanan askerlerin kalıp alma işlemini tamamladıktan sonra rahibenin kucağına bırakması*” şeklinde ifade edilmiştir.

Goharipour (2019) araştırmasında İran sinemasında merkezi avluların göstergebilimsel bir analizini yapmıştır. İki filmin göstergebilimsel analizi, orta avlunun kamusal ve özel alanlar arasında bir bölüm oluşturduğunu ve yarı-özel bir alan olarak zaman ve mekân sağladığını ortaya koymuştur.

Ramanda ve Tanjung (2019) tarafından “Batas” isimli film göstergebilim kuramıyla analiz edilmiştir. Araştırmada, filmde sınır kavramına yönelik anlamların karakterler üzerinden nasıl sunulduğunu açıklamak amaçlanmıştır. Yazar filmdeki her karakter için beş sahneyi analiz etmiştir. Karakterlerden biri Ubu

ismindeki kadındır. Bir sahnede Ubu ormanın ortasında onu kovalayan kötü insanlar tarafından tehdit edilen bir karakter olarak açıklanmıştır. Bu karakter ve sahneyle kadınlara yönelik gözdağının fiziksel ve cinsel istismar şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmış ve bu, sınırdan yaşayan ve hala kendilerini koruma bilgisinden yoksun olan kadınların ortak sorunu olarak belirtilmiştir.

Pauzan (2018) tarafından John Wick I isimli filmde bulunan önemli işaret unsurlarının anlamları göstergebilim kuramı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda önemli anlamlar ortaya koyulmuş, filmdeki şişeler ve birkaç bardak bira ve bira içme alışkanlığının; kan, bir yara izi ve yaralanmanın ve yüksek binalar ise modern bir bölgenin refahının bir simgesi olarak belirtilmiştir. Bu bağlamıyla değerlendirildiğinde göstergebilim kuramı, sosyolojik bir olgunun aktarılırken sahip olduğu simbiyotik anlamları ifade etmekte oldukça önemli bir araştırma yöntemi olarak görülmektedir.

Yöntem

Sinema, toplumsal yapıyı aktarmakta sahip olduğu sinematik anlatı nedeniyle etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamıyla sinema filmlerinde gündelik yaşam unsurlarına ilişkin değerler oldukça farklı biçimlerde anlamsal kurgular aracılığıyla aktarılmaktadır. Sanatsal yapılar içerisinde yer alan bu anlamsal kurgular bireylerin çapraz okumalar yapmasına olanak sağlayarak (Eco, 1988) gizlenen anlamlara bir çözümleme getirmesine de olanak sağlamaktadır (Rifat, 2000).

Bu çalışmada göstergebilim kuramı ile analiz gerçekleştirilmiştir. İlgili literatürde bu analiz yöntemi için farklı araştırmacılar tarafından farklı yöntemler geliştirilmiş olduğu görülmektedir. Ancak mevcut çalışmada bu yöntemler arasından daha önce bahsedilen Roland Barthes'ın düz anlam ve yan anlam tekniği kullanılarak gösterge, gösteren ve gösterilen arasındaki temsiller aktarılmıştır (Barthes, 1979). Snowpiercer filminde yer verilen yemek sahnelerinde, yemeğin sosyal sınıf aktarımı üzerindeki anlamsal dizgelerini incelemek araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir. Snowpiercer filmi yemek ve sosyal sınıf öğelerini oldukça yoğun barındıran bir sinema filmidir. Bu kapsamda araştırmanın inceleme alanı olarak belirlenmiştir. Snowpiercer filminde yer alan sinematik göstergeler ve sahneler incelenerek ilgili göstergelerin düz ve yan anlamı bulgulanmıştır. Bu bağlamda araştırmada sosyal sınıf olgusunu etkili bir şekilde inceleyen Snowpiercer filmi göstergebilim kuramı ile analiz edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada insan ve hayvanların deneysel yaada diğer bilimsel amaçlarla kullanılmaması nedeniyle etik kurul raporu alınmamıştır.

Bulgular

2013 yılında vizyona giren CJ Entertainment ve Union Investment Partners işbirliği ile hazırlanan MoHo Film ve Opus Pictures yapımı Snowpiercer isimli film, aksiyon, drama ve bilimkurgu türünde bir filmidir. Güney Kore'li yönetmen Bong-Joon Ho önderliğinde çekilen filmde Christ Evans, Song Kang-Ho, Tilda Swinton ve Ed Harris gibi yetenekli oyuncular oynamaktadır (IMDB, 2022). Film Güney Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı tarafından finanse edilmiştir. Güney Kore ve Çek Cumhuriyeti ortak yapımı bir proje olma özelliğindedir. Filme dair betimsel bilgiler Tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Snowpiercer Filmografisi

Türkçe Adı	Orijinal Adı	Vizyon Yılı	Süre	Yönetmen	Tür	Mekân
Kar Küreyici	Snowpiercer	2013	2 saat 6 dakika (126 dakika)	Bong-Joon Ho	Aksiyon, Drama, Bilimkurgu	<ul style="list-style-type: none">TrenDünyanın sonuRestoranSınıf çatışmasıHayatta kalma becerisi

Temalar: Hayatta kalma mücadelesi/ Sınıf farklılıkları/ Gıda tayı/ Gıda güvencesi/ Hiyerarşi

Film distopik bir dünyada, iklim değişikliğinin dünya üzerinde yer alan kara parçalarında yaşamının mümkün olmadığı bir evrende geçmektedir. Küresel ısınmanın önüne geçmek amacıyla insan eliyle fırlatılan füze sonucunda dünya donmanın eşiğine gelmiştir. 2031 yılında geçen filmde Snowpiercer treni içerisinde yaşayan kişilerden başka dünyada yaşayan insan kalmadığı ve bu tren içerisinde sınıf farklılıkları ile bireylerin vermiş oldukları yaşam mücadelesi aktarılmaktadır.

Yukarıda betimsel bilgilerine yer verilen ve göstergebilim kuramı ile analizi yapılmış olan filme ait 7 farklı bulgu elde edilmiş olup, bu bulgular aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır.

Tablo 2. Adaletsiz Gıda Tayini

GÖSTERGELER		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Protein Bloğu	Trenin Kuyruk Bölümünde Yaşayan Yolcuların Yaşam Koşulları	Adaletsiz Gıda Tayini

Düz Anlam: Trende kuyruk bölümünde yaşayan yolcular, Snowpiercer'a gayri resmi yollarla giriş yapan bir azınlığı oluşturmaktadır. Bu grup, Snowpiercer yöneticileri tarafından onlara tayin edilen protein bloklarını yiyerek hayatta kalma savaşı vermektedir.

Yan Anlam: Trende kuyruk bölümünde yaşayan yolcuların toplumsal hiyerarşi içerisinde en düşük basamakta yer alan bireyler olduğundan söz etmek mümkündür. Bu kapsamıyla değerlendirildiğinde trene davetsiz ve ücretini ödmeden dâhil olan kuyruk sakinleri birer istilacı olarak görülmekte ve yalnızca hayatta kalmalarına yetecek oranda beslenme gücüne sahip olabilmektedir. Bu durum tren içerisinde bir hiyerarşinin bulunduğunu göstermektedir. Düşük statüdeki bireyler protein blokları ile beslenmektedir.

Tablo 3. Sınıf Hiyerarşisi

GÖSTERGELER		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
42 Numara Erkek Ayakkabısı	Çocuklar İçin Sağlık Kontrolü	Sınıf Hiyerarşisi

Düz Anlam: Çocuklar için sağlık kontrolüne gelen tren görevlileri belirli kol ve bacak uzunluklarına sahip çocukları treninin ön bölümüne götürmek ister. Götürülmek üzere seçilen çocuklardan birinin babası ayakkabısını ölçüm görevlisinin kafasına atar. Ancak bu durum tren görevlilerince hoş karşılanmaz. Ayakkabıyı fırlatan babanın kolu trenden çıkarılarak dondurulur ve kesilir. Hem çocuğunu hem de kolunu kaybeden babanın elinden bir şey gelmez.

Yan Anlam: Üst sınıfa ait olanlar her isteğini gerçekleştirme gücüne sahipken alt sınıfa mensup bireyler elinde olanı bile koruma içgüdüsünden mahrum bırakılmaktadır. Kendini koruma içgüdüsüyle fırlattığı ayakkabı, başına şapka yapılmış ve topluluk önünde aşağılanmıştır. Sınıf hiyerarşisinde alt sınıfa mensup, söz hakkı olmayan bireylerin üst sınıf tarafından tüm hakları suistimal edilmektedir. Bu suistimal üst sınıf bireylerince normal karşılanmaktadır. Mevcut düzene itiraz ederek isyan çıkaran tren sakinlerinin cezalandırılacağı belirtilmektedir.

Tablo 4. Etik Tüketim

GÖSTERGELER		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Hamam Böceği	Protein Bloğu Makinası	Etik Tüketim

Düz Anlam: Curtis, trenin kuyruk kısmında yaşayan bireylerle beraber bir isyan girişimi başlatır. Protein bloklarının yapıldığı kompartımana geldiklerinde, protein bloğunun hamam böceklerinden elde edildiklerini görür. Curtis ve arkadaşı bu görüntü karşılığında öğrenirken, hamam böceklerini görmeyen diğer sakinler protein bloklarını çoktan yemiştirler.

Yan Anlam: Böcekler birçok toplumda iğrenme ve tiksinti gibi duygular uyandırır da kıtlık ortamında yaşam mücadelesi veren bir beden için iyi bir protein kaynağı olarak görülmüştür. Bazı kültürlerde böcekler yenilebilir gıda maddeleri olarak görülürken bazılarında ise gıda tabuları yüzünden yenilemez olarak etiketlenmiştir. Bu bağlamıyla alt sınıfa mensup bireylerin diğer toplumlar tarafından tüketilmeye değer görülmemeyen gıda maddeleri ile beslendiği görülmektedir. Sınıfsal ayrımcılığın odağında gıda kaynağını bilmeyen alt sınıf mensupları etik olmayan bir tüketim gerçekleştirmiştir.

Tablo 5. Pazarlık Üstünlüğü

GÖSTERGELER		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Su İkmal Bölgesi	Kırmızı Kâğıda Yazılı Su	Pazarlık Üstünlüğü

Düz Anlam: Curtis ve diğer direnişçiler trende ilerlerken protein bloklarının yapıldığı kompartımanda, kurşun kovanlarının içerisine gizlenen direniş mesajlarından birine ulaşırlar. Bu mesajda kırmızı kâğıda su kelimesi yazılıdır. Bir kompartıman ilerisinde trenin su ikmal kaynağı yer almaktadır. Curtis, suya sahip olanın pazarlık gücüne sahip olacağını düşünerek bu kompartımanı ele geçirmeye çalışır.

Yan Anlam: Su insan hayatı için hayati öneme sahip olan bir ihtiyaçtır. Sınıf hiyerarşisine bağlı kalmadan su her canlı için hayati derecede önemlidir. Bu bağlamıyla değerlendirildiğinde temiz su kaynağı hakkında söz sahibi olmak ve kontrol altına almak sınıfsal hiyerarşi içerisinde pazarlık üstünlüğü sağlamaktadır.

Tablo 6. Güçlü ve Zayıf Karşılaşması

GÖSTERGELER		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Balık Ayıklama Sahnesi	Levrek Balığı	Güçlü ve Zayıf Karşılaşması

Düz Anlam: Su ikmal tankına ulaşmaya çalışan Curtis ve diğer direnişçiler silahlı tren çalışanları ile karşı karşıya gelir. Ellerindeki balığın balta ile kanını akıtan tren çalışanları direnişçilere saldırır.

Yan Anlam: Zayıflar haksızlığa karşı direndiklerinde güçlü kişilerce haklarına ulaşmaları engellenmektedir. Bu durum iki grup arasında kanlı bir mücadele başlatır. Alt sınıftaki direnişçilerin yaklaşık %74'ü hak ettikleri gıda kaynaklarına erişmek amacıyla gerçekleştirdikleri direniş sonucunda hayatını kaybeder.

Tablo 7. Alt sınıf- Üst sınıf Karşılaştırılması

GÖSTERGELER		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Akvaryumdaki Balıklar	Suşi Tezgâhı	Alt-Üst Sınıf Karşılaştırılması, Sürdürülebilirlik Gıdaya Ayrıcalık Erişim

Düz Anlam: Katliam sonrasında hayatta kalan direnişçiler trenin ön kısımlarına ilerlemek üzere harekete geçerler. Akvaryum kompartımanından geçerken hayranlık duyan direnişçiler suşi tezgâhında sene de yalnızca 2 defa servis edilen suşiden yerler.

Yan Anlam: Akvaryum ekosistemi yaşam içerisindeki dengeyi temsil etme gücüne sahiptir. Bu ekosistemde güçlü olan zayıfı yerken, nispeten kıt sayılabilecek taze balık üst sınıfa mensup kişilere tahsis edilmiştir. Savaşarak hayatta kalan direnişçiler kendi sınıfsal aktivitelerinin üzerinde bir yemek ile ödüllendirilmektedir.

Tablo 8. Prestij

GÖSTERGELER		
Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Biftek Servis Edilen Sofra	Trenin Lokomotif Kısmı	Prestij, Sınıf Ayrımcılığı

Düz Anlam: Curtis tüm direnişçi arkadaşlarını vermiş olduğu mücadelede kaybetmiştir. Sonunda trenin lokomotif kısmına ulaşmış ve trenin sahibi Wilford ile yüzleşmiştir. Ancak Wilford, yaşanan tüm trajedinin tren nüfusunu kontrol altına almak amacıyla kendi tarafından planlandığını Curtis'e anlatır. Bu esnada Curtis'e biftek pişirerek servis eder.

Yan Anlam: Curtis yaşadığı üzüntü ve hayal kırıklığıyla sofrada otururken elde etmiş olduğu konumun ona sağladığı prestiji kabul etmek için ahlaki olarak bir mücadele yaşar. Bu mücadelede sınıfsal üstünlüğü olan bireylerin alt sınıfın kaderini tayin etme gücünün farkına varır. Film boyunca, yalnızca üst sınıfa sahip olan bireylerin prestijli gıda tüketme ayrıcalığına sahip olduğu görülmektedir. Verilen savaş ve kaybedilen yaşamların bile alt sınıfa mensup olma derecesini değiştirmeyeceğini düşündürmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Günümüzde insanların özellikle farklı kültürleri ve kültürel kaynakları tanıma ve görme istekleri oldukça artmıştır (Çelik ve Geçkin, 2021). Kitlesele üretim ve küreselleşme süreçleri, gıda seçimlerinin çoğalmasına ve mutfakların melezleşmesine neden olarak bir tür gıda kozmopolitliğinin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır (Tomlinson, 1999; Beck, 2000). Yemek ayrımcılıklar merkezi olarak kullanılmakta, beslenme pratikleri içinde geleneksel ve modern formlara ait uygulamaları barındırmaktadır. Gelir durumuna bağlı olarak değişen beslenme diyetleri, toplum içerisinde aşağı-yukarı, zengin-fakir, sağlıklı-sağlıksız gibi birçok kıyaslamaların

önünü açmıştır. Komünist rejimlerde toplum içindeki mesafenin artışı hoş karşılanmamaktadır. Ancak tarihsel bağlamda incelediğimizde gücü elinde bulundurmak isteyen toplumlar veya bireyler toplumsal eşitsizliği görmezden gelmektedir.

Toplumsal boyutları göz önüne alındığında sınıfsal ayrımlar yaratan ve statü göstergesi olarak konumlanan gıdalar, bireylerin birini diğerinden ayırmak için metalaştırdığı bir kurmaca olarak varlığını sürdürmektedir. Bourdieu'nun (1984: 190) görüşleri sınıf temelli yemek alışkanlıklarının neden devam ettiği konusunda teorik bir açıklama sağlamaktadır. Daha fazla kültürel sermayeye sahip olanlar, iyi zevk kavramlarını daha iyi yaratabilen gruplar, daha fazla erişime sahip oldukları tüketim biçimlerini meşrulaştırabilirler. Vücutlarını, yaşam tarzlarını ve tercih ettikleri yemek alışkanlıklarını üstün olarak tanımlayabilirler (Williams, 1995). Dianiya (2020) araştırmasında Bong Joon-ho'nun Parazit (Parasite) filmi; sözcük, görüntü, ses, hareket, nesne gibi göstergeleri temel alarak göstergebilim kuramı ile çözümlemiştir. Çözümleme sonucunda sosyal sınıf işaretlerinin temsili aşamasında yaşam kolaylığı, moda, sınırlar, vücut kokusu ve renk olmak üzere en az beş ana nokta olduğu tespit edilmiştir. Türk sinemasında bir diğer sosyal sınıf aktarımı ise 1977 yılında gösterime giren Dila Hanım filminde Erol Taşın canlandığı Haydar isimli eşkiya karakterinde yer almaktadır (IMDB, 2022b). Haydar, çıplak elleriyle kavradığı tavuk budunu yedikten sonra parmaklarını yalamaktadır. Bu aktarım alt sınıfa mensup bireylerin yemeğin estetiğine önem vermemesi olarak yorumlanabilmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde protein bloklarının adaletsiz gıda dağıtımı gibi bir göstergeye sahip olduğu tespit edilmiştir. Göstergesel anlamıyla protein blokları, alt sınıf mensubu bireylerin payına düşen yemek olarak gösterilmektedir. Aynı zamanda bu sınıf mensubu bireylerin açlıkla imtihan edildikleri ve protein bloklarını büyük bir zevkle yedikleri görülmektedir. Bir diğer bulgulardan olan sushi bar'ı ise, gıda kaynaklarının tükendiği distopik bir trende taze gıdaya erişimi olan üst sınıfın sınıfsal üstünlüğünü vurgulamaktadır. Bu bağlamıyla taze balık, ayrıcalıklı bir gıda konumundadır.

Snowpiercer filminin bulguları incelendiğinde ise kıtlık döneminde gıdaya erişimin sınırlı olması, ütopyik bir yok oluş unsuru gibi faktörler bireylerin gıdaya ulaşımında adaletsizlik yaşadıklarını vurgulamaktadır. Her ne kadar film ütopyik bir distopyada geçse de filmlerin sosyal gerçekliği yansıtmaya özelliği dikkatte değer bir araştırma olgusudur. Bu bağlamıyla incelendiğinde Snowpiercer filmi alt sınıfa mensup ezilenlerin, üst sınıfa mensup ezenler ile başladığı yemek temelinde bir adalet mücadelesini aktarmaktadır. Tren içerisinde barındırdığı ekosistem ile dengeli bir besin zincirine sahip olsa da bu besinler yalnızca güç ve otorite sahibi üst sınıflara himaye edilmektedir. Yemeğe ulaşmayı arzu eden ezilenlerin pedagojisi her ne kadar özgür olmak ve adaletli olmak olsa da üst sınıfların sahip olduğu güce erişmek amacıyla savaş verildiği görülmektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmalar açısından yemeğin sosyolojik anlamlarının incelenmesi oldukça önemli araştırma konuları olarak görülmektedir. Bu bağlamıyla değerlendirilğinde, sosyolojik olguları yemek üzerinden aktaran filmler meta analiz, içerik analizi ve göstergebilimsel analiz gibi yöntemlerle incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adanır, O. (2012). *Sinemada Anlam ve Anlatım*. İstanbul: Say Yayıncılık.
- Adler, N. E., Boyce, T., Chesney, M. A., Cohen, S., Folkman, S., Kahn, R., and Syme, L. (1994). Socioeconomic Status and Health: The Challenge of the Gradient. *American Psychologist*, 49, 15–24.
- Akmeşe, Z. ve Deniz, K. (2015). Sinemada Toplumsal Eşitsizliklerin Temsili: “Çoğunluk” Filmi Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4(1).
- Altun, A. (2020). Sinemada Ete Dönüştürülen Hayvanın Temsili ve Ataerkilliğin Üretimi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 47-59.
- Ateş, M. (2020). Sinemada Göç Bağlamında Sınıf, Kimlik ve Mekân: Ömer Lütfi Akad ve “Göç Üçlemesi”. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 4(2), 128-141.
- Atkins, P., & Bowler, I. (2001). Food habits, beliefs and taboos. *Food in Society: Economy, Culture, Geography*, 296-310.
- Backett-Milburn, K.C., Wills, W.J., Roberts, M-L., and Lawton, J. (2010). *Food, Eating and Taste: Parents' Perspectives on the Making of the Middle Class Teenager*. *Social Science & Medicine* 71(7): 1316–23.
- Barthes, R. (1979). *Göstergebilim İlkeleri* (çev. B., Vardar ve M., Rıfat). Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

- Beardsworth, A., and Keil, T. (2002). *Sociology on the Menu: An Invitation to the Study of Food and Society*. Routledge.
- Beck U. (2000). *What is Globalization?* Polity Press, Cambridge.
- Bennett, T., Savage, M., Silva, E., Warde, A., Gayo-Cal, M. and Wright, D. (2009). *Culture, Class, Distinction*, Routledge.
- Berber, Ş. (2003). Modern Bir Olgu Olarak Sosyal Sınıflar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 223-232.
- Beşirli, H. (2017). *Yemek Sosyolojisi. Yiyeceklere ve Mutfağa Sosyolojik Bir Bakış*, Phoenix, 1-184.
- Bourdieu, (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, Routledge, London.
- Bourdieu, P. (2000). *Pascalian Meditations*. Nice, R. (transl.) Cambridge: Polity Press.
- Bucak, T., ve Aracı, Ü. E. (2013). Türkiye’de Gastronomi Turizmi Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(30), 203-216.
- Cairns, K., Johnston, J., and MacKendrick, N. (2013). Feeding the “Organic Child”: Mothering Through Ethical Consumption. *Journal of Consumer Culture*, 13(2): 97-118.
- Calhoun, C., D., Light and S., Keller, (1994) *Sociology*, New York: Mc Graw Hill Inc.
- Cambridge Sözlük. (2022). Erişim Tarihi:15.05.2022
<https://dictionary.cambridge.org/tr/sözlük/ingilizce/class>
- Canevacci, M., and Coutinho, C. N. (1984). *Antropologia Do Cinema: Do Mito À Indústria Cultural*. (Eds.) Brasiliense.
- Cappeliez, S., and Johnston, J. (2013). *From Meat and Potatoes to “Real-Deal” Rotis: Exploring Everyday Culinary Cosmopolitanism*. *Poetics*, 41: 433-55.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 15(1).
- Chandler, D. (2007). *The Basics Semiotics*. Second Edition. Routledge.
- Conner, C. (2008). *Culinary Omnivorousness: The Relationship Between Social Class and Food Consumption Patterns*. M.Sc. Thesis in Applied Sociology, Clemson University. UMI Number: 1450769
- Crawford, R. (2006). Health as a Meaningful Social Practice. *Health*, 10 (4): 401-20.
- Curtin, B. (2009). *Semiotics and Visual Representation*. In: International Program in Design and Architecture, pp. 51-62. <https://www.arch.chula.ac.th/journal/files/article/IJjpgMx2iiSun103202.pdf> (Erişim Tarihi: 02.05.2022).
- Çelik, K. ve Geçgin, E. (2021). Kars İlinin Kültürel Miras Kaynakları ve Swot Analizi. *KAÜİİBFD*, 12(23), 295-321.
- Danesi, M. (2004). *Messages, Signs, and Meanings: A Basic Textbook in Semiotics and Communication*. Vol. 1. Canadian Scholars’ Press.
- Daniya, V. (2020). Representation of Social Class in Film (Semiotic Analysis of Roland Barthes Film Parasite). *Profetik: Jurnal Komunikasi*, 13(2), 212-224.
- Dickens, C. (1838). *The Adventures of Oliver Twist*. Ticknor and Fields.
- Eco, U. (1988). *The Aesthetics of Thomas Aquinas*. Harvard University Press.
- Elliott, R. (2013). *The Taste For Green: The Possibilities and Dynamics of Status Differentiation Through “Green” Consumption*. *Poetics*, 41: 294-322. *foodscape*, New York: Routledge.
- Ferry, J. F. (2003). *Food in Film, A Culinary Performance of Communication*, Newyork: Routledge.
- Freedman, P. (2008). *Yemek, Damak Tadının Tarihi*. İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Germov, J., and Williams, L. (2017). *A Sociology of Food and Nutrition: The Social Appetite*. Oxford University Press.

- Goharipour, H. (2019). Narratives of a Lost Space: A Semiotic Analysis of Central Courtyards in Iranian Cinema. *Frontiers of Architectural Research*, 8(2), 164-174.
- Gökçe, B. (2016). Food Culture in Urartu (Urartu'da Yemek Kültürü). *Journal of Human Sciences*, 13(2), 2656-2667.
- Grenfell, M. (2004). *Pierre Bourdieu: Agent Provocateur*. Continuum, London.
- Gross, J., and Rosenberger, N. (2010). The Double Binds of Getting Food Among the Poor in Rural Oregon. *Food, Culture & Society*, 13(1): 47-70.
- Guthman, J. (2003). Fast Food/Organic Food: Reflexive Tastes And The Making Of “Yuppie Chow”. *Social and Cultural Geography*, 4(1): 45-58.
- Güçhan, G. (1993). Sinema-Toplum İlişkileri. *Kurgu Dergisi*, 12(2), 49-69.
- Güneş, A. (2021). Göstergibilimsel Bir Okuma: Türkiye İş Bankası 96. Yıl Reklam Filmi Örneği. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 9(20), 241-280.
- Heldke, J.M. (2003). *Exotic Appetites: Ruminations Of A Food Adventurer*, New York: Routledge.
- IMDB. (2022a). Snowpiercer Filmi. <https://www.imdb.com/title/tt1706620/> (Erişim Tarihi: 04.05.2022).
- IMDB. (2022b). Dila Hanım Film Bilgileri. <https://www.imdb.com/title/tt0263273/> (Erişim Tarihi: 17.05.2022).
- Johnston, J., and Baumann, S. (2010). *Foodies: Democracy and Distinction in the Gourmet*. Routledge.
- Johnston, J., Szabo, M., and Rodney, A. (2011). Good Food, Good People: Understanding The Cultural Repertoire Of Ethical Eating. *Journal of Consumer Culture*, 11(3): 293–318.
- Kanık, İ. (2018). *Gastro Sinema*. Alfa Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, D. (2013). Food and Class Distinction at Israeli Weddings: New Middle Class Omnivores and the “Simple Taste”. *Food, Culture & Society*, 16(2): 245-64.
- Kılıçalp, M., ve Can, Ü. (2022). *Entelektüel Sermaye Yönetimi, İçinde Profesyonel Mutfak Yönetimi İnovatif Yaklaşım. Detay Yayıncılık*. Ankara.
- Koluçak, İ., ve Kula, N. (2013). Türk Sineması'nda İşçi Temsili: 1960'lı Yıllara Sosyolojik ve İdeolojik Bir Bakış. 4. *Uluslararası İşçi ve İletişim Konferansı Bildiriler Kitabı*, 1-14.
- Kriwy, P., and Mecking, R-A. (2012). Health and Environmental Consciousness, Costs of Behaviour and the Purchase of Organic Food. *International Journal of Consumer Studies*, 36: 30-7.
- Lamont, M. (2010). *Looking back at Bourdieu*, in E. Silva E and A. Warde (eds.) *Cultural analysis and Bourdieu's legacy: Settling accounts and developing alternatives*, London: Routledge, 128-41.
- Lawler, S. (1999). Getting Out and Getting Away: Women's Narratives of Class Mobility. *Feminist Review*, 63(1): 3–24.
- Lawler, S. (2005). Disgusted Subjects: The Making of Middle Class Identities. *The Sociological Review*, 53(3): 429–46.
- Marwantika, A. I. (2021). *The Sacralization of the Myth of Prohibition of Leaving the House at Dusk in Sandekala Film: Charles Sanders Pierce's Semiotic Analysis*. Muharrık: Jurnal Dakwah dan Sosial, 4(01), 33-46.
- Mennell, S. (1996). *All Manners of Food: Eating and Taste in England and France from the Middle Ages to The Present*, Revised Edition, University of Illinois Press, Chicago.
- Mudjiyanto, B., and Nur, E. (2013). *Semiotics In Research Method of Communication [Semiotika Dalam Metode Penelitian Komunikasi]*. Jurnal Pekommas, 16(1), 73-82.
- Pauzan, A. A. (2018). *A Semiotics Analysis of the John Wick I Film Using Charles Sanders Peirce's Semiotics Theory*. Doctoral Dissertation, Universitas Islam Negeri Alauddin Makassar, South Sulawesi, Indonesia.
- Peterson, R., and Kern, R. (1996). *Changing Highbrow Taste: From Snob To Omnivore*. *American Sociological Review*, 61: 900–7.

- Prater, A. D. (2004). *An African American Cultural Critique of Weight, Race, Gender and Class Using a Semiotic Analysis of Queen Latifah's Film Roles*. Master's Thesis. Western Michigan University, USA.
- Pyke, M. (1972). Nutrition in its Place. *Nature*, 236(5344), 243-244.
- Reimertz, S. (2003). *Çayın Kültür Tarihi*. (Çev. Mustafa Tüzel). Dost Kitapevi, Ankara.
- Rıfat, M. (2000). *XX. yüzyılda dilbilim ve göstergebilim kuramları: Tarihçe ve eleştirel düşünceler*. Om Yayınevi.
- Ristovski-Slijepcevic, S., Chapman, G.E., and Beagan, B.L. (2010). *Being A "Good Mother": Dietary Governmentality in The Family Food Practices of Three Ethnocultural Groups in Canada*. *Health*, 14(5): 467-83.
- Rosengarten, F. (1969). *The Book of Spices* (First Edition). Livingston Pub. Co.
- Sarı Aksakal, B. (2020). Neoliberal ve Feminist İdeoloji. Türk Sinemasında Evrilen Kadın İmgesi: Melodram Kadınlarından Özgür Kadınlara. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(55), 1645-1667.
- Sassatelli, R., and Davolio, D. (2010). Consumption, and Politics: Slow Food and the Politico-Aesthetic Problematization of Food. *Journal of Consumer Culture*, 10(2): 202–32.
- Shildrick, T., and MacDonald, R. (2013). *Poverty Talk: How People Experiencing Poverty Deny Their Poverty And Why They Blame "The Poor"*. *The Sociological Review*, 61: 285-303.
- Stricker, F. (1990). Repressing the working class: Individualism and the masses in Frank Capra's films. *Labor History*, 31(4), 454-467.
- Tanjung, S., & Ramanda, I. (2019). Semiotics of Border (Analysis of Batas, A Film of Rudi Soedjarwo). *Informasi*, 49(1), 37-49.
- Tekin-Karagöz, C. (2021). *Alejandro Jodorowsky'nin La Montana Sagrada Filminde Yer Alan Sanat Eserlerinin Göstergebilimsel Analizi*. *Ulakbilge*, 64(2021 Eylül), 1171-1186. doi: 10.7816/ulakbilge-09-64-04.
- Tomlinson, J. (1999). *Globalization and Culture*. University of Chicago Press.
- Uçkan-Çakır, M., Koç, P., ve Okat, Ç. (2022). *Güney Kore Sinemasında Politik Bir Silah: Yemek*. Geçmişten Günümüze Gastronominin İzleri Araştırmalara Dayalı Kanıtlar içinde, (Ed. O. Çulha), ss. 197-220. Eğitim Yayınevi, İstanbul.
- Wagner, K. (2015). *İşçi Sinemasını Tarihselleştirmek: Sınıfı ve Beyazperdede Kaybolan Filmleri Geri Kazanmak* (Çev. A. Takanay). *İşçi Filmleri, Öteki "Sinemalar" içinde* (ss. 47–79). İstanbul: Yordam Kitap.
- Williams, S.J. (1995). Theorising Class, Health and Lifestyles: Can Bourdieu Help Us?. *Sociology of Health and Illness*, Vol. 17, No. 5, Pp. 577–604.
- Wills, W., Backet-Milburn, K., Roberts, M. and Lawton, J. (2011). The Framing of Social Class Distinctions Through Family Food and Eating Practices. *The Sociological Review*, 59(4): 725– 40.
- Yeşilyurt, S., ve Barış, Ö. (2021). *Oryantalist Görünümde Müziğin Araçsallaşması: Mr. Toot Örneği*. In İstanbul International Modern Scientific Research Congress-II Congress Book (I) (Ed. K. Karabulut), ss. 300-315, December 23-25, 2021, İstanbul, Turkey.
- Yüksel, N. A. (2018). *Beyazperdede Gastronomi: Sinema*, H. Yılmaz içinde, *Gastronomi ve Medya* (s. 45), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Zukin, S. (2008). Consuming Authenticity: From Outposts of Difference to Means of Exclusion. *Cultural Studies*, 22(5): 724–48.